BO'LAJAK O'QITUVCHILARNI PEDAGOGIK FAOLIYATGA TAYYORLASHDA "PEDAGOGIKA NAZARIYASI VA TARIXI " FANINING O'RNI VA ROLI

CHDPU Tabiiy fanlar fakulteti Geografiya yo'nalishi
2 – bosqich talabalari
Abdiyeva Nurgul
nurgulabdiyeva6@gmail.com +998941933307
Yusupova Feruza Yunus qizi
yusupovaf347@gmail.com +998950804966
Umirzaqova Dinara Namozboy qizi
umirzaqovadinara3@gmail.com +998501080406
Baxtiyorova Gulrux Maxmudjon qizi
mustafaqulovamarguba5@gmail.com +998934011606
Ilmiy rahbar: **Abdalova Sayyora Rustamovna**
ChDPU "Umumiy pedagogika" kafedra dotsenti
abdalovasayora@gmail.com

Annotatsiya. Ushbu tezisda bo'lajak o'qituvchilarni pedagogik faoliyatga tayyorlash jarayonida "Pedagogika nazariyasi va tarixi" fanining o'rni va roli kengaytirilgan ilmiy-nazariy asosda yoritib berilgan. Tadqiqotda pedagogika fanining mazmun-mohiyati, uning tarixiy rivojlanish bosqichlari, Sharq va G'arb mutafakkirlarining pedagogik qarashlari hamda zamonaviy ta'lim tizimidagi ahamiyati tahlil qilingan. Mazkur fan bo'lajak pedagoglarda kasbiy kompetensiyalarni shakllantirish, pedagogik madaniyat, kasbiy ong va mas'uliyatni rivojlantirishda muhim omil ekanligi asoslab berilgan.

Kalit so'zlar: pedagogika, pedagogika nazariyasi, pedagogika tarixi, bo'lajak o'qituvchi, pedagogik faoliyat, kasbiy kompetensiya, ta'lim-tarbiya jarayoni.

Аннотация.В данной тезисе на научно-теоретической основе широко освещена роль и значение дисциплины «Теория и история педагогики» в процессе подготовки будущих учителей к педагогической деятельности. В исследовании проанализированы сущность и содержание педагогической науки, этапы её исторического развития, педагогические взгляды мыслителей Востока и Запада, а также её значение в современной системе образования. Обосновано, что данная дисциплина является важным фактором в формировании профессиональных компетенций, развитии педагогической культуры, профессионального сознания и ответственности у будущих педагогов.

Ключевые слова: педагогика, теория педагогики, история педагогики, будущий учитель, педагогическая деятельность, профессиональная компетенция, образовательный процесс.

Abstract. This thesis scientifically and theoretically examines the role and significance of the subject "Theory and History of Pedagogy" in preparing future teachers for pedagogical activity. The study analyzes the essence and content of pedagogical science, its historical stages of development, the pedagogical views of Eastern and Western thinkers, as well as its importance in the modern education system. It is substantiated that this subject is an important factor in the formation of professional competencies, the development of pedagogical culture, professional awareness, and responsibility among future teachers.

Keywords: pedagogy, theory of pedagogy, history of pedagogy, future teacher, pedagogical activity, professional competence, educational process.

KIRISH

Hozirgi globallashuv va axborotlashgan jamiyat sharoitida ta'lim tizimi oldida turgan dolzarb vazifalardan biri – yuqori malakali, mustaqil fikrlovchi, pedagogik jarayonlarni chuqur anglay oladigan raqobatbardosh o'qituvchilarni tayyorlashdan iborat. Bu jarayonda pedagogik fanlar tizimi, ayniqsa "Pedagogika nazariyasi va tarixi" fanining ahamiyati alohida o'rin tutadi. Mazkur fan bo'lajak o'qituvchilarga pedagogik faoliyatning nazariy asoslarini, ta'lim va tarbiya qonuniyatlarini, pedagogik jarayonning mohiyati va tuzilishini o'rgatadi. Shu bilan birga, pedagogik fikr va g'oyalarning tarixiy taraqqiyotini tahlil qilish orqali talabalarda pedagogik tafakkur va tanqidiy fikrlash qobiliyatini rivojlantiradi. Bu esa bo'lajak o'qituvchining kasbiy tayyorgarligini mustahkamlashga xizmat qiladi.

METODOLOGIYA

"Pedagogika nazariyasi va tarixi" fani bo'lajak o'qituvchilarni pedagogik faoliyatga tayyorlashda fundamental ilmiy-metodologik asos vazifasini bajaradi. Mazkur fan ta'lim-tarbiya jarayonining qonuniyatlari, tamoyillari, metodlari va shakllarini tizimli ravishda o'rganish orqali pedagogik faoliyatning mohiyatini anglashga xizmat qiladi. Pedagogika nazariyasi pedagogik hodisalarni ilmiy tahlil qilish, ularning ichki bog'liqligi va rivojlanish mexanizmlarini ochib berishga yo'naltirilgan.Bo'lajak o'qituvchi uchun pedagogika nazariyasini chuqur egallash kasbiy ongning shakllanishida muhim ahamiyat kasb etadi. Chunki aynan ushbu fan orqali talaba o'qituvchilik kasbining ijtimoiy vazifalari, pedagogik faoliyatning maqsad va natijalari, shaxs kamolotida ta'lim va tarbiyaning o'rni haqida ilmiy asoslangan tasavvurga ega bo'ladi.Pedagogika tarixi bo'lajak o'qituvchilarda pedagogik tafakkurni shakllantirishda muhim manba hisoblanadi. Tarixiy-pedagogik jarayonlarni o'rganish orqali talaba ta'lim va tarbiya tizimining jamiyat taraqqiyoti bilan uzviy bog'liqligini anglaydi. Bu esa pedagogik g'oyalarning tasodifiy emas, balki muayyan ijtimoiy, siyosiy va madaniy omillar ta'sirida shakllanganligini tushunishga yordam beradi.

MUHOKAMA

Sharq mutafakkirlarining pedagogik qarashlari, xususan, Forobiy tomonidan ilgari surilgan komil inson g'oyasi, Ibn Sinoning ta'lim-tarbiyada aqliy va axloqiy rivojlanishga bergan e'tibori, Avloniy asarlarida aks etgan ma'rifatparvarlik g'oyalari bo'lajak o'qituvchilar uchun muhim nazariy va amaliy ahamiyatga ega. Ushbu meros talabalarda milliy pedagogik tafakkur asoslarini shakllantiradi.G'arb pedagogikasining yirik namoyandalari tomonidan ilgari surilgan didaktik tamoyillar, ta'limning tabiatga mosligi, tizimliligi va uzluksizligi haqidagi g'oyalar esa zamonaviy ta'lim nazariyasining shakllanishiga asos bo'lib xizmat qiladi. Bu bilimlar bo'lajak o'qituvchilarga pedagogik jarayonni ilmiy asosda tashkil etish imkonini beradi."Pedagogika nazariyasi va tarixi" fani bo'lajak o'qituvchilarda kasbiy kompetensiyalarni rivojlantirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Ushbu fan orqali talabalarda pedagogik bilim, ko'nikma va malakalarning uzviy birligi shakllanadi. Ayniqsa, pedagogik vaziyatlarni tahlil qilish, ta'lim jarayonida yuzaga keladigan muammolarga ilmiy yondashish, pedagogik qarorlar qabul qilish qobiliyati rivojlanadi.

Shuningdek, fan bo'lajak o'qituvchilarda reflektiv kompetensiyani shakllantiradi, ya'ni o'z pedagogik faoliyatini tahlil qilish, baholash va takomillashtirishga bo'lgan ehtiyojni yuzaga keltiradi. Bu esa pedagogning kasbiy o'sishi va pedagogik mahoratini oshirishda muhim omil

hisoblanadi.Bugungi kunda ta’lim tizimida kompetensiyaviy yondashuv, shaxsga yo‘naltirilgan ta’lim va innovatsion pedagogik texnologiyalar yetakchi o‘rin egallamoqda. “Pedagogika nazariyasi va tarixi” fani ushbu paradigmalarning ilmiy asoslarini tushunishga, ularni amaliyotga tatbiq etishga tayanch bo‘lib xizmat qiladi.Tarixiy-pedagogik tajribani zamonaviy ta’lim talablari bilan uyg‘unlashtirish orqali bo‘lajak o‘qituvchilarda pedagogik moslashuvchanlik, ijodkorlik va innovatsion fikrlash rivojlanadi. Natijada pedagogik faoliyatning samaradorligi oshadi.

XULOSA.

Xulosa o‘rnida shuni ta’kidlash joizki, “Pedagogika nazariyasi va tarixi” fani bo‘lajak o‘qituvchilarni pedagogik faoliyatga tayyorlash jarayonida muhim nazariy, metodologik va amaliy ahamiyatga ega bo‘lgan yetakchi fanlardan biridir. Ushbu fan pedagogik faoliyatning mohiyati, maqsad va vazifalarini ilmiy asosda anglash, ta’lim-tarbiya jarayonining qonuniyatlarini chuqur o‘zlashtirish imkonini beradi. Pedagogika nazariyasini egallash orqali bo‘lajak o‘qituvchilarda pedagogik tafakkur, kasbiy ong va mas’uliyat hissi shakllanadi. Talabalar pedagogik jarayonni rejalashtirish, tashkil etish va baholashda ilmiy yondashuvga tayangan holda faoliyat yuritish zarurligini anglay boshlaydilar. Bu esa ularning kelgusidagi kasbiy faoliyatida puxta va samarali ishlashiga zamin yaratadi.

Pedagogika tarixini o‘rganish bo‘lajak o‘qituvchilarda tarixiy-pedagogik tajribaga nisbatan ongli munosabatni shakllantiradi. Sharq va G‘arb mutafakkirlarining pedagogik merosi bilan tanishish orqali talabalar milliy va umuminsoniy qadriyatlarning ta’lim-tarbiya jarayonidagi o‘rnini chuqur anglaydilar. Bu holat bo‘lajak pedagoglarda vatanparvarlik, ma’naviy yetuklik va kasbiy sadoqat kabi muhim sifatlarning rivojlanishiga xizmat qiladi. Shuningdek, mazkur fan bo‘lajak o‘qituvchilarda tanqidiy va tahliliy fikrlash ko‘nikmalarini rivojlantirib, pedagogik muammolarga ijodiy yondashish qobiliyatini shakllantiradi. Tarixiy pedagogik g‘oyalarni zamonaviy ta’lim paradigmalari bilan uyg‘unlashtirish natijasida pedagogik moslashuvchanlik va innovatsion fikrlash yuzaga keladi. Umuman olganda, “Pedagogika nazariyasi va tarixi” fani pedagog kadrlar tayyorlash tizimida nazariy bilimlar bilan amaliy ko‘nikmalarni uzviy bog‘lovchi muhim fan hisoblanadi. Shu bois ushbu fan bo‘lajak o‘qituvchilarning kasbiy tayyorgarligini oshirish, pedagogik mahoratini rivojlantirish hamda zamonaviy ta’lim talablariga mos, barkamol pedagog shaxsini shakllantirishda hal qiluvchi ahamiyat kasb etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Karimov I.A. Barkamol avlod – O‘zbekiston taraqqiyotining poydevori. – Toshkent: Sharq, 1997.
2. Avloniy A. Turkiy guliston yoxud axloq. – Toshkent: O‘qituvchi, 1992.
3. Forobiy A.N. Fozil odamlar shahri. – Toshkent: Fan, 1993.
4. Pedagogika: darslik / Mualliflar jamoasi. – Toshkent: O‘qituvchi, 2020.
5. Xoliqov A., Abdullayeva M. Pedagogika nazariyasi va tarixi. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2019.